

ZEANURIN ERROTARIK ERROTA, UMEEKIN EGITEKO IBILALDIA

Zeanuriko Erroten XVIII. Ibilaldia antolatu dute maiatzaren 11rako

Maiatzaren 11rako prestatu du Joko Alai Elkarteak 2025eko Zeanuriko Erroten Ibilaldia. Aurten hamazortzigarren edizioa beteko du oinezko martxa honek eta antolatzaileek adierazten dutenez helburuak hasierako berberak dira: *“alde batetik, herritarrei zein kanpotik hurbiltzen diren bisitariei Zeanuri (Bizkaia) eta bere auzoak ezagutzera ematea; eta, bestetik, Zeanuriren historian errotek izan duten garrantzia ezagutaraztea”*. Ez dira gutxi, izan ere, herri honetan ezagutzen diren edota han-hemenka azaltzen diren errota edo erroten arrastoak: guztira hemezortzi —gehienak bertan behera utzita, baina beste batzuk zaharberrituta—, denak hidraulikoak. Ibilbidean zehar zazpiren ondotik igaroko dira ibiltariak eta hirutan —**Errotabarrin**, **Ibargutxin** eta **Olabarrin**— sartu-irtena egiteko aukera izango dute.

Joko Alaiko arduradunen arabera, *“ibilbidea ezin hobea da familian eta umeekin egiteko, errota eta beraien instalazioak —presa, kaltzea,, antepara, errotarriak mugimenduan eta artoa ehotzen, errotapea, energia hidraulikoa...— lasaitasunez ikusteko aukera emanez. Beraz, igande goiza kirola eginez eta naturaz gozatzeaz gain, erroten mundua ikusteko eta ikasteko aukera ematen du ibilaldi honek”*.

Bi ibilbide prestatu dituzte antolatzaileek, bata luzea, 14 kilometrokoa, eta bestea, laburragoa 7 kilometrokoa, umeentzako edo ondo prestatuta ez daudenentzako egokitua, jan-edana banatuko den tokitik helmugara zuzentzen dena. Gainera, hemendik ere bisitatzen diren bi erroterara sartzeko aukera izango dute: Errotabarrira —halmugara bidean— eta Olabarrira, azken hau halmugatik 300 bat metrora dago eta.

Irteera herriko plazan izango da, goizeko 09:00etan; udaletxearen aurretik abiatuz lehenengo **Altzibergo** erroteraren ondotik igaroko dira ibiltariak eta 500 metro aurrerago **Errotabarrira** iritsiko dira: hemen sartu-irtena egiteko eta errota martxan ikusteko aukera izango dute. Jarraian Undurragako urtegiaren ertzetik aurrera egingo dute. Urtegia atzean utzi eta **Ibargutxiko erroterako** bidea hartuko dute; hemen ere, atek zabalik izango dira eta nahi dutenek kuku bat egin eta errota lanean ikusteko aukera izango dute.

Ibargutxitik berriro Undurragako urtegiaren ertzetik ekingo diote —oraingoan beste aldetik—; urtegiaren presatik 100 metro aitzina, Alkiberren, indarrak berritzeko jan-edana banatuko da.

Aurrerantzean, lehenengo Otzerinmendi auzunean eta gero Uriben sartuko dira ibiltariak, eta Intxaurbeko, Axpeko eta Zulaibargo erroten ondotik igaro ostean, azken kilometroa betetzen hasiko dira; halmuga baino 300 bat metro lehenago ibilbideko azken errota azalduko da, **Olabarrikoa** —Pujana familiak erabat zaharberritua—, eta sartu-irtena egiteko aukera izango da, Zeanuriko plazara iritsi eta ibilaldiari amaiera eman aurretik.

Ibilbidea osoa 14 kilometrokoa da, baina haurrentzat edo ondo prestatuta ez daudenentzat laburragoa, 7 kilometrokoa, egiteko aukera ere eskaintzen da eta hemendik Errotabarrin —itzulera bidean— eta Olabarrin —halmuga puntutik 300 metro dago— bisitatzeko aukera ere badute.

Ibilbidea burutzerakoan, 14 kilometro eramango dituzte oinetan ibiltariak, baina ziur zitari erantzuteak mereziko diela, erroten ondare historiko-etnografikoa ezagutzeaz gain, udaberrian naturak azaltzen duen koloreen eta usainen sinfoniaz gozatzeako aukera izango baitute.

Olabarriko anteparan lanean

Parte-hartzaileak aurreko edizio batean

IBILALDIARI BURUZKO XEHETASUNAK

- * **Eguna:** maiatzaren 11, igandea.
- * **Izena ematea:** 08:30etik aurrera, herriko plazan: 8 € / Joko Alai Elkarteko bazkideak: 5€/ 13 urtetik beherako umeak: 1 €.
- * **Irteera:** 09:00etan.
- * **Ibilbidea:** 14 kilometro. Haurrentzat ibilbide laburra: 7 kilometrokoa.
- * **Jan-edana:** Ibilbidearen erdialdean jan-edana banatuko da.
- * Ibilaldiaren hasieran **Errotabarriko** errotan sartu-irtena egiteko aukera izango dute ibiltariak, bosgarren kilometroan **Ibargutxikoan** eta azken kilometroan **Olabarriko** errotan.
- * **Antolatzailea:** Joko Alai Elkartea.
- * **Laguntzaileak:** Zeanuriko Udala, Grupo Solitium, Beintxa Eraikuntzak, Gorbeialde eta Bizkaiko Mendizale Federazioa.

SARTU-IRTEENA EGITEKO HIRU ERROTAK: ERROTABARI, IBARGUTXI eta OLABARRI

Ibilbidean zehar zazpi errotaren ondotik igaroko dira ibiltariak eta hirutan —Errotabarrin, Ibargutxin eta Olabarrin— sartu-irtena egiteko aukera izango dute.

1- Errotabarriko errota: Otzerinmendiko kofradian dago. 1785ean eraiki zuten. Zeanuriko errotarik berriena da. Lehenago, ibaiaren beste aldean zegoen. Hiru harri ditu. 2015ean errota erabat zaharberritu egin zuen Manterola familiak.

Errotabarriko errota

Errota honetan, presa eta antepara konporta baten bidez daude lotuta eta ez kaltze baten bitartez. Zeanuriko gainontzeko errotetan ez bezala, Errotabarrin errotapetik kaltze bat ateratzen da, urak errekarara bideratzeko.

1975eko apirilean utzi zion lan egiteari. Azken errotaria Andres Aldekoa *Ane* izan zen.

2- Ibargutxiko errota: Ipiñaburuko kofradian dago. XIX. mendean burdinola izan zen. Gaur egun harri bi baditu ere, hiru harrirekin egin zuen lan. Hirugarren harri horrek 1950erantz utzi zion lan egiteari.

1945ean errotaren azpiko aldean turbina eta generadore batez baliatuz argindarra ekoizten hasi ziren Ibargutxin, eta 1978ra arte gutxi gorabehera Altzua, Ipiñaburu eta Undurragako baserri batzuetara saltzen zuten elektrizitatea.

Ibargutxiko errotaren instalazioak guztiz zaharberrituta daude eta, oraindik, noizean behin etxerako garia edo artoa ehotzen du.

Azken errotari profesionala Gabriel Larrazabal izan zen. Bera hil ondoren, urte batzuetan, Satur bere semeak mantendu zuen errota martxan. 2019an Pedro Elexpek erosi zuen errota eta gaur egun bera da jabea .

Ibargutxiko errotaren errotapea

3- Olabarriko errota: Iburguen kofradian dago. Jatorriz burdinola izan zen eta Zeanuriko patronoa zen Arriola familiaren jabetza. Pujanatarren aurretik Manterola familiak ustiatu zuen, 1898ko azaroaren 30ean, San Andres egunean, Isidro Pujana, errentari moduan, errotaren kargu egin zen arte.

Olabarriko errota

XX. mendearen erdirantz Benigno Pujanak—Isidroren semeak— errota erosi egin zien Arriolarrei. Benignok errotari lanetan jardun zuen 1995eko urriaren 11n hil zen arte. Aitaren heriotzaren ondoren, Fermin semeak errotaren zaharbarritze lanei heldu zien. Olabarriko errotak hiru harri ditu.

Errotaren ondoan burdinolaren arrastoak azaltzen dira. Burdinolan erabilitako balantza ere errotan gordetzen da.

ZEANURIKO ERROTAK

XIX. mendearen amaierarantz Zeanurin sei burdinola eta hemezortzi errota zeuden. Orduetik hona jarduera biak indarra galduz joan dira, horrela burdinolen krisiak lantegi horien desagerpena ekarri zuen XIX. mendearen bigarren zatian. Gainbehera horren ondorioz, jende asko nekazaritzara itzuli zen; nekazaritzara lur gehiago zuzentzeak eta, aldi berean, gora egin zuten laboreen uztak ehotzeko premiak erroten beharrezana ekarri zuten. Ondorioz, burdinola batzuk errota bihurtu ziren, hori gertatu zen Lanbreaberekin, Iburgutxirekin, Altziberrekin eta Olabarrirekin.

Bestalde, erroten agonia XX. mendearen erdialderantz larriagotu egin zen. Duela berrogeita bost urte Zeanurin hamaika errota lanean bazeuden, 1979an hiruk bakarrik ehotzen zuten, euretariako bik etxerako; gaur egun, noizean behin eta era testimonialean zaharberrituta dauden hiru errotek ehotzen dute: Errotabarrik, Iburgutxik eta Olabarrik.

Zeanurin ezagutu diren errota guztiak hidraulikoak izan dira eta udalerriko lau erreka nagusien inguruan eraiki ziren:

- ***Arratia erreka:** Lanbreabe, Iburgutxi, Alkiber, Errotabarri, Altziber eta Olabarri.
- ***Beretxikortako erreka:** Goikoerrota, Barrengoerrota eta Undurraga.
- ***Uribeko Erreka:** Atxiti, Intxaurbe, Axpe eta Zulaibar.
- ***Asterriko Erreka:** Ibarre, Landaburu, Akeuri eta Uribiarte.

Hemezortzi errota horietatik lau burdinola izan ziren: Lanbreabe, Iburgutxi, Altziber eta Olabarri. Beste b. ola ere egon ziren: Olazar eta Undurragako Olabarri.

